

Kære Mira

I februar 1967 mødte vi hinanden i London i Foyles boghandel i Charing Cross Road på 4 sal ved postbordet.

Hvad jeg nu starter på, kender du alt for godt til, og det kan gerne være, at nogle af jer har hørt det før, men for at bygge min tale op, som jeg har planlagt den, er det en nødvendighed.

Jeg havde ikke været der meget mere end en uge, da jeg havde min første konfrontation med miss Thomas, personalechefen i boghandelen. Jeg havde fået ondt i halsen og blev væk nogle dage uden at meddele det. Da jeg kom tilbage, og uden lægeerklæring, blev jeg kaldt op på hendes kontor og fik en ordentlig reprimande.

Næste gang var, da hun hentede mig ned for at arbejde i Medical Department. Telefonen ringede, og hun bad mig tage den. Det havde jeg ikke lyst til, jeg anede ikke, hvad jeg skulle svare. Jeg satte farten ned, så hun selv måtte tage den. Derefter røg jeg tilbage til postbordet og efter nogle dage ned på lageret, hvor alle, der ikke kunne engelsk blev anbragt. Det var ikke specielt prestigefyldt, men ikke så dårligt, og så kunne vi ryge dernede.

Tredje gang var, da jeg blev træt af Foyles. Jeg blev hjemme fra arbejde en dag, og tog derpå ind til London og besøgte så mange hospitaler, jeg kunne nå, for at søge job som portør. Det var ikke succesfuldt. Da jeg kom hjem løj jeg mig til en lægeerklæring hos en lokal læge. Næste dag blev jeg selvfølgelig kaldt op til miss Thomas, og hun startede forfra. Da hun var færdig rakte jeg hende lægeerklæringen, som jeg havde stået med på ryggen. Så blev tonen en helt anden.

Vi havde en ordning, hvor personalet en bestemt dag i ugen kunne købe bøger med rabat. Det ville jeg ikke vente på, og en dag og købte derfor en bog til fuld pris. Nogle medarbejdere tippede Christopher Foyle, nevøen til miss Foyle ejeren af virksomheden, om at jeg havde stjålet en bog. De kunne vel ikke forestille sig, at man købte uden rabat. Da jeg kom tilbage fra frokost, havde Christopher været der og gennemrodet mine ting. Jeg blev gal og gik til den administrerende direktør mr. Rush og fortalte ham, hvad jeg mente om det. Derefter blev Christopher kaldt op og måtte give mig en undskyldning.

Du derimod var et dydsmønster. Du blev ansat i miss Foyles forkontor hos hendes sekretær miss Briggs. Du blev samtidig supervisor på postbordet. Du var så populær, at du blev inviteret til weekendophold på miss Foyles landsted og deltog i flere Literary Luncheons, hvor berømte forfattere og offentlige personer blev inviteret til at tale. Du havde heller ikke problemer med at få forlænget dit arbejde der. Normalt fik man kun et halvt års arbejde, men dit blev forlænget til over et år.

Jeg røg 30 til 40 cigaretter om dagen, du kunne ikke fordrage rygning.

Jeg drak, du havde aldrig drukket alkoholiske drikke.

Det var skæbnens spil der bragte to så forskellige mennesker sammen. Det var vist noget med, at jeg altid var velsoigneret med rene klippede negle og pænt tøj. Det bemærkede du, og du begyndte derfor at tale til mig. Derefter udviklede det sig. Det hjalp vel også, at jeg senere vovede endnu en konfrontation med miss Thomas og tilbød at følge dig til tandlæge i arbejdstiden. Det fik dog ikke konsekvenser i forhold til hende. Gennem dig kom jeg ind i et lille jugoslavisk samfund. Det var både interessant og sjovt, og det besejlede vores skæbne. Det var i hvert fald ikke en portion Heinz Cream of Tomato Soup med spejlæg, du inviterede mig på, der var udslagsgivende.

Til februar næste år er det altså 52 år siden, vi mødte hinanden, og i dag for nøjagtigt 50 år siden, sad vi det samme lokale og fejrede vores bryllup. Når man er ung, som både du og jeg var dengang virkede 50 år ud i fremtiden som en uendelighed. I dag, hvor den tid er gået, synes den årrække meget kort.

Det var tæt på, at vores bryllup ikke var blevet til noget eller i hvert fald udskudt på ubestemt tid. I 1968 invaderede Sovjetunionen Tjekkoslovakiet, og Tito, præsidenten i det tidligere Jugoslavien, kritiserede i skarpe vendinger Sovjetunionen. Det førte til trusler mod Jugoslavien, som mobiliserede. Du og alle andre borgere i Jugoslavien fik besked på, hvor I skulle møde i tilfælde af krig. Krisen blev dog afværget og udviklede sig ikke yderligere.

Du kom herop fra andet land. Der må have løbet nogle tanker gennem hovedet på dig, om hvad det var du gik ind til. Et fremmed land med en kultur, der trods alt var forskellig fra den du kom fra. Du sagde farvel til familie og venner. Til jer unge af i dag skal jeg sige, at rejsetid var og afstande følte meget længere end i dag. Det på trods af, at charterbølgen var i gang, men rutefly var stadig for dyre. Da jeg rejste til London tog det længere tid end en tur til Sydafrika tager i vore dage. Der var heller ikke de kommunikationsmidler, der er i dag, så man følte sig langt hjemme fra.

Jeg synes, du har været fantastisk til at tage dit nye fædreland til dig, selvom det tog mange år inden du blev dansk statsborger. Du har fra første færd gjort op med dig selv, at det var her du skulle leve. Du har taget den danske kultur til dig uden at glemme din egen baggrund.

Du har ikke ligget det danske samfund mere til last mere end en gennemsnitsdansker gør. Vi var pionerer med uopfordrede ansøgninger, og allerede tidligt fandt du et job. Du har stort set haft arbejde hele din erhvervsaktive alder. Du har i en periode haft et job med supplerende dagpenge og i en meget kort periode var du uden arbejde. Med dit vindende væsen har du altid kunnet charmere dig til et job. Du har selvfølgelig været syg, men ikke mere end normalt, så man kan vel godt tillade sig at sige, at du har været en gevinst for det danske samfund.

Du har med dit eksempel og gennem din kontakt med andre mennesker, i al beskedenhed været med til at præge det danske samfund. Du har selvfølgelig også præget mig. Du har givet mig en forståelse for, at andre kulturer kan have andre værdier. Du har givet mig, om ikke et nyt fædreland, så et land jeg bekymrer mig om og interesserer mig for, et land jeg kan lide at besøge.

Jeg synes, vores ægteskab har været godt. Det er ikke det samme som at sige, at alt har været perfekt. Vi har haft vores kampe og uoverensstemmelser, og du synes jeg kan være svær at leve sammen med. Værdien af vores samvær, har dog langt overskredet disse forhold, og efterhånden er kanterne vel slebet så meget af, at de store konfrontationer er et overstået kapitel, om end småudbrud forekommer, især på grund af svigtende hørelse og dermed manglende mulighed for at forstå, hvad der bliver sagt.

Man siger, at bag en hver succesrig mand, står der en kvinde. Om jeg har været succesrig kan man jo altid stille spørgsmålstejn ved, men du har selvfølgelig været en god støtte i mange situationer. Måske ikke altid helt som du kunne ønske dig det. Jeg har sjældent taget mod dine råd, jeg er typen, der selv vil løse mine problemer og selv vil bestemme.

Vi var relativt unge, da vi blev gift, og ingen af os havde vores egen omgangskreds. Du havde det ikke af naturlige årsager, da du flyttede fra den, og jeg var vokset fra mine gymnasiekammerater. Vi havde derfor ikke en egen omgangskreds, der skulle plejes. Alle vores venner blev fælles venner. Derfor har vi haft et ægteskab, hvor vi har været meget sammen og ikke haft et meget selvstændigt liv ved siden af, bortset fra arbejdslivet. Selvfølgelig har vi haft vore egne interesser, men de har aldrig været dominerende. Efter 50 år er det stadig sådan.

Vi er nu i vort livs efterår, men efteråret har sin egen stemning. Just listen:

The nature prepares a farewell to summer;
To the light and joyous days.
The golden corn has met its destiny.
Trees and shrubs prepare a spectacular farewell,
In a symphony of yellow, orange, brown and red.

The sun is slowly weakened,
And its path runs low across the sky.
Hazy days deaden sounds and dim colours,
And intensify the smell of autumn.
We prepare for indoor life.

Efterår følges af vinter, og det kan ikke undgås, at vi tænker på og taler om, hvor lang og hård vinteren vil blive, og at den en dag vil kræve sine ofre. Et af dem er, at en af os uden megen tvivl vil blive efterladt alene tilbage. Du siger altid, at jeg er bedre til at være alene, end du er. I stille stunder tænker jeg dog ofte, at et liv uden dig ikke er et liv værd at leve. Jeg ville ønske, at vi, når tid er, i hinandens favn kunne foretage en smuk og fredfyldt sidste rejse, sanselig, med blid musik, i et væld af lys og skønne farver, til evighedens og sjælenes land.

Skål for os begge!